пустиня". Въ 1892 г. посѣщава Родопскитѣ кракища, пладъ на което сѣ „Въ нѣдрата на Родопитѣ". Въ 1893 и 1894 г. пѫтувалъ и по Швейцария („Подъ нашето небе", 1900 година).

За основната тогава театрална трупа „Съюза и Сѫгласъ" Вазовъ драматизирадъ повѣстьта си „Немили-недрани" подъ името „Хъшове". — На 18 май 1894 г. министерството на Ст. Стамбулова изпѣзало въ отставка. Въ срѣдата на 1895 г. за Петроградъ заминаде една българска депутация, начело съ тѫрновския митрополитъ Климентъ, за да сложи вѣнецъ вѫрху гроба на Цари Освободителя Александра II и да подготови почва за сближение на двѣтѣ държави. Въ тая депутация влизалъ и Ив. Вазовъ.

Прѣзъ есеньта на сѫщата 1895 год. се навѫршила 25 години отъ написването на първото стихотворение, което поетътъ намѣрилъ за достойно да се смѣта начало на неговата поетическа дѣйность—„Боръ". По този случай интелигенцията въ столицата отправилъ на 25 годишния му юбилей и избирилъ за тѫржествено день, 24 септември, се обърна на общенародно тѫржество. Тогава биде основанъ при историко-филологическия отдѣлъ на Висшето Училище фондъ, отъ който да се даватъ премии за най-добри български литературни произведения.

На 26 августъ 1897 год. Вазовъ билъ назначенъ за министръ на Народното Просвѣщение, на който постъ стоялъ до 18 януари 1899 год.

Около 1899 год. Вазовъ захванда да проучва историята на старото ни царство, и въ 1902 год. свѫрши историческия романъ „Свѣтославъ Терперъ", печатаръ еща въ 1907 год. Почти едноврѣменно съ него бѣше напечатана историческата повѣсть „Иванъ Александръръ". Подъ влияние на миналото ни, пъ́лно съ кобни събития и енергични дикове, Вазовъ написа сбирката отъ балади „Легенди при Царевецъ" (София, 1910 г.). Прѣзъ 1901—3год. той издаде три сборника отъ кжси разкази, спомени и драски, именно: „Видѣно и чуто" 1901), „Пъстъръ свѣтъ" (София, 1902) и „Утро въ Банки" (София, 1905). Въ сѫщото врѣме е написалъ и комедиитѣ „Вѣстникарь ли?" и „Службогонци" (София, 1905). Въ 1903 год. е написалъ и издалъ хубавия си романъ „Казаларската царица" и повѣстьта „Нора".

За откриване на построения Народенъ Театъръ Вазовъ съчини особенъ прологъ „Славата на изкуството" (на 3 януари 1907 г.). Сѣдлъ това драматизира „Къмъ пропастъ" (1907 г.), „Подъ Игото" (1910 г.), „Казаларската царица" (1911 г.) и написа нови: „Борисславъ" (1909 г.) и „Ивайло" (1911 г.).

Впечатленията си отъ Балканската война прѣзъ 1912—13 год. Вазовъ изказа въ сбирката „Подъ грѫма на побѣдитѣ". Прѣзъ новата война въ 1915 г. той издаде „Пѣсни за Македония" (София, 1916 г.). Най-новата му стихотворна сбирка е „Люлека ми замирса"; които се новъ като пѣсень за раздѣла съ всичко мило, всичко родно.

Миналата година се навѫрши половина вѣкъ отъ литературната дѣйность на заслужения народенъ поетъ, значението на когото е грамадно за развитието на родната ни литература и разцъфтѣването на нашия поетическъ езикъ. Заради тия му заслуги българскиятъ народъ тѫржествено чествува двойния му юбилей на 24 октомври миналата година.

Сѫба Вазова, майка на поета (1833—1912)

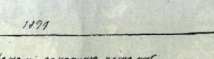

1891

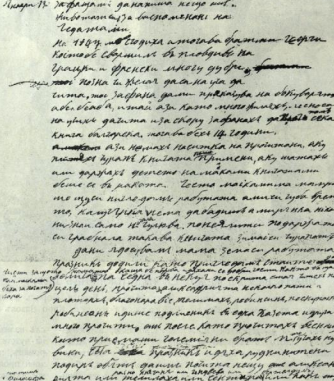

Факсимиле отъ писмото на баба Сѫбка

I.

Починъ и подготовка на юбилея.

Въ брой 5900 отъ 14 януари 1920 год. на в. „Миръ" извѣстиватъ у насъ писателъ и членъ на академията г. Никола Начовъ напомни на българското общество, че на 27 юни (10 юли) се изпълнатъ 50 години отъ рождението на народния ни поетъ Иванъ Вазовъ, контуръ на сѫвременъ и съ 50 годишната му литературна дѣйность. Почти едноврѣменно проф. д-ръ Ив. Д. Шишмановъ пише до Академията на Науките писмо, и историко-филологическиятъ клонъ на академията рѣшава въ осмото си засѣдание, 29 януари да подеме тая почвинъ и ведно съ Съюза на българскитѣ учени, писатели и художници да стори всичко за тѫржествената прослава на Вазова. Въ сѫщото засѣдание клонътъ избира тричлененъ комитетъ въ съставъ: г. г.: д-ръ Ив. Д. Шишмановъ, д-ръ Б. Цоневъ и д-ръ М. Ариядовъ, къмъ който относѣ се присъединяватъ и избраниятъ отъ Съюза на българскитѣ учени, писатели и художници г. г.: проф. Л. Милетичъ, проф. Ст. Романски, Ал. Божиновъ и отъ Съюза на писателитѣ г. г.: К. Христовъ, проф. Ал. Балабановъ и Н. Атанасовъ.

Научилъ се за готвеното чествуване, г. Ив. Вазовъ отправи слѣдното писмо до членоветѣ на комитета:

„Уважаеми и драги приятели, ча се, че вие сте се заели съ мисията за организуване всенародно празнество по случай настѫпването петдесетата годишна на моята писателска дѣйность.

„Азъ съмъ много тронатъ отъ това ваше мило внимание и горещо ви благодаря за добритѣ ви чувства къмъ мене.

„Но азъ съмъ длъженъ да ви съобща, че не желая да ми се празнува юбилей на поменатата дата. Считамъ, че е неудобно и несвоевременно да ставатъ, поне за мене, каквито и да е тѫржества въ двешнитѣ тежки часове за отечеството. Душата ми е покрусена, както и душата на цѣлия народъ. Нека се отложатъ промѣ на радость и ликуване за други по-ясни дни на България.

„Моля ви, прочее, да не взимате никакви мѣрки за отпразнуване моя юбилей.

„Като ви изказвамъ пакъ горещата си признателность за сѫчувствието и любезността, отъ които сѫмъ тъй много подласканъ, оставамъ Вашъ прѣданъ И. Вазовъ".

Но комитетътъ остава на своето рѣшение да не се отлага за по-добри врѣмена израза на народната признателность къмъ поета и избира за дата на тѫржествата 24 октомври. Спира се на тази дата, едно, защото 25 годишнинѣтъ юбилей на Вазова бѣше прѣзъ септември 1895 г. и, другo, за да вземе участие въ тѫржествата и учащата се младежь.

Проникнатъ отъ съзнанието за важностьта на прославата, които би трѣбало въ тия дни на уявние да манифестира прѣдъ чужди сѫдбъ нашата културна мощь, тъй старателно затулвана и отривана отъ всички чинто политически домогания диктуватъ по-другуи отношения на сѫдбата къмъ България и българитѣ, както и да вдъхне вѣра въ собственитѣ ни духовни сили, чийто бѣлѣжки изразятъ се и Иванъ Вазовъ, министръ на народното просвѣщение г. Ст. Омарчевски подема почина за прославата и вика въ Народното сѫбрание прѣложение, прието почти единодушно на 22 юни, което: 1. провъзгласява Вазова за народенъ поетъ; 2. опрѣдѣля му единоврѣменно дарение отъ 100,000 леа и 3. освобождава него и цѣлото му имотно състояние отъ всякакви повинности и данъци. Слѣдъ четири деня, на 26 юни, той издава мотивирана запонѣдь № 2045, съ която назначава при министерството особенъ комитетъ, на който възлага „да уреди и органи-